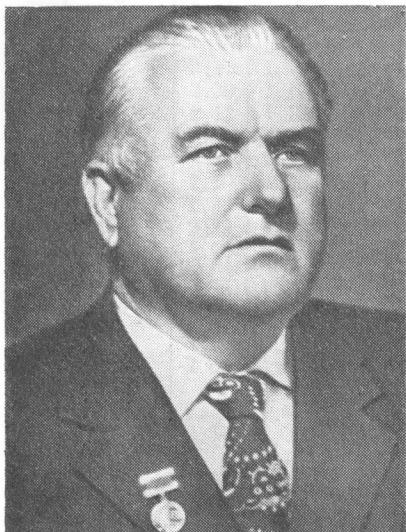

ЛЮДЗІ САВЕЦКАЙ НАВУКІ

**ЧЛЕН-КАРЭСПАНДЭНТ АКАДЭМІІ НАВУК БЕЛАРУСІ
А. Л. АМБРОСАЎ**

(Да 80-годдзя з дня нараджэння)

цы (1944—1951 гг.) А. Л. Амбрасаў падрыхтаваў і абараніў кандыдацкую дысертацию на тэму «Да пытання павышэння хваробаўстойлівасці бульбы».

З 1951 па 1956 г. А. Л. Амбрасаў працаваў начальнікам Упраўлення сельскагаспадарчай пропаганды Баранавіцкага, Маладзечанскага аблсельгасупраўлення і Упраўлення сельскагаспадарчай навукі Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР.

А. Л. Амбрасаў з'яўляецца заснавальнікам фітавірусалагічных даследаванняў у Беларусі. З 1956 па 1971 г. ён узначальваў аддзел аховы раслін у Беларускім НДІ пладаводства і бульбаводства, дзе пад яго кірауніцтвам і пры яго непасрэдным узделе была арганізавана падрыхтоўка дыягнастычных айтысываратак, вывучаны біялагічны ўласцівасці ўзбуджальнікаў асноўных вірусных хвароб бульбы і распрацавана сістэма мерапрыемстваў па атрыманні і вырошчванні свабоднай ад вірусаў насенняй бульбы.

А. Л. Амбрасаў глыбока і ўсебакова вывучаў агратэхнічныя прыёмы, іх уплыў на аздараўленне раслін бульбы ад вірусаў і сфармуляваў канцепцыю, у аснове якой ляжала палажэнне аб дынамічнасці патагічнага працэсу, што залежыць ад біялагічных уласцівасцяў патагенаў, сартавых асаблівасцяў і фактараў навакольнага асяроддзя. Змяняючы ўмовы асяроддзя, напрыклад колькасць пажыўных рэчываў у глебе,

16 чэрвеня 1992 г. споўнілася б 80 гадоў з дня нараджэння выдатнага вучонага ў галіне фітавірусалогіі і аховы раслін члена-карэспандэнта АН БССР, доктара біялагічных навук, прафесара, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР Антона Лаўренцьевіча Амбрасава.

Пачатак навуковай дзейнасці А. Л. Амбрасава звязаны з Ленінградскім сельскагаспадарчым інстытутам, Беларускай дзяржаўнай селекцыйнай станцыяй і Інстытутам біялогіі АН БССР, дзе ён займаўся ў аспірантуры. Больш чым 40 гадоў прысвяціў А. Л. Амбрасаў даследаванням у галіне сельскагаспадарчай навукі. Пад яго кірауніцтвам была адноўлена Ганусаўская сельскагаспадарчая доследная станцыя, разбураная нямецка-фашисткімі акупантамі. У час работы на стан-

гушчыню і глыбіню пасадкі клубняў, можна ўпльваць на працяканне паталагічных працэсau. З гэтага вынікае асобая ўвага да агратэхнічных прыёмаў, з дапамогай якіх можна змяніць хваробаўстойлівасць раслін і ўздзейнічаць на фітасанітарны стан пасеваў.

А. Л. Амбрасаў паклаў пачатак даследаванням узаемаадносін вірусаў з раслінай-гаспадаром, адкрыў новыя падыходы да распрацоўкі хімічных спосабаў барацьбы з віруснымі хваробамі, вялікую ўвагу надаваў хваробаўстойлівасці сартоў. За вывядзенне, размнажэнне і ўкарэненне ў вытворчасць высокапрадукцыйных сартоў бульбы ў 1974 г. А. Л. Амбрасаву была прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР.

У 1971 г. А. Л. Амбрасаў узначаліў работу па арганізацыі Беларускага навукова-даследчага інстытута аховы раслін, дырэктарам якога ён быў на працягу восьмі гадоў. Навуковая грамадскасць ведае А. Л. Амбрасава як выдатнага вучонага, усё жыццё і навуковая дзеянасць якога былі звязаны з развіццём сельскай гаспадаркі Беларусі. На чале калектыву вірусолагаў Антон Лаўрэнцьевіч праводзіў навукова-даследчую работу па вывучэнні папуляцый вірусаў, іх спецыялізацыі і структуры, удасканаленні метадаў дыягностыкі і прыёмаў, накіраваных на ахову бульбы, зернебабовых і пладова-ягадных культур ад вірусных захворванняў.

Вынікі шматгадовых даследаванняў вучонага апублікованы большым у 230 навуковых працах. Асноўныя яго манографіі «Вірусныя хваробы бульбы і метады вырошчвання здарowych насенных клубняў» (Мн., 1964), «Вірусныя хваробы бульбы і меры барацьбы з імі» (Мн., 1975). Гэтыя працы паказваюць вялікае значэнне праблемы вірусных захворванняў бульбы ў селекцыі і насенняводстве. Вызначана, што раяніраваны ў Беларусі сарты бульбы з'яўлююцца носьбітамі такіх шкодных вірусаў, як Y, X, M, S, A, F, L, R і інш. Сустракаючыся ў раслінах у зменшаных інфекцыях, яны выклікаюць цяжкія формы вірусных захворванняў (маршыністую і палоскавую мазаікі, мазаічнае закручванне лісцяў, скручванне лісцяў і інш.), якія зніжаюць ураджай клубняў у пашкоджаных раслін да 80%.

Тэарэтычныя і практычныя распрацоўкі А. Л. Амбрасава шырока выкарыстоўваюцца ў элітна-насенняводчых гаспадарках рэспублікі. Ён надаваў прынцыповае значэнне ўкараненню фітавірусалагічных ведаў сярод біёлагаў і работнікаў сельскай гаспадаркі. Менавіта гэтай мэце служылі яго манографіі, артыкулы, папулярныя брашуры і лекцыі. Вялікую ўвагу А. Л. Амбрасаў звяртаў на падрыхтоўку навуковых кадраў. Пад яго кіраўніцтвам дзеяць аспірантаў пасяхода абаранілі дысертацыі на атрыманне вучонай ступені кандыдатаў навук.

Вучоны вёў вялікую арганізацыйную і грамадскую работу: быў членам бюро Аддзялення біялагічных навук АН Беларусі, членам камісіі па вірусных хваробах пры аддзяленні аховы раслін ВАСГНІЛ, намеснікам старшыні секцыі расліноводства і аховы раслін Заходняга аддзялення ВАСГНІЛ, намеснікам старшыні презідыума Беларускага рэспубліканскага таварыства па ахове прыроды, членам презідыума Беларускага рэспубліканскага праўлення НТТ сельскай гаспадаркі і старшыней секцыі земляробства рэспубліканскага праўлення НТТ сельскай гаспадаркі.

Актыўная навуковая, педагогічная і грамадская дзеянасць А. Л. Амбрасава была адзначана ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, «Знак Пашаны», медалямі «За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне 1941—1945 гг.», «Дваццаць гадоў Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941—1945 гг.», «Узнаменаванне 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна», «Ветэран працы», ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР.

А. Л. Амбрасаў быў высокая інтелігентны, добразычлівы чалавек, чулы і спагадлівы да людзей, вельмі любіў прыроду. Яго паважалі за незвычайнную сціпласць, жыццёвую непатрабавальнасць, сапраўдны дэман-

кратызм і гуманізм і шырыню інтарэсаў. Ён быў адноўкава роўны ў адносінах з усімі супрацоўнікамі, у навуковых дыскусіях не крывіў душой і патрабаваў гэтага ад іншых, валодаў высокай эрудыцыяй і культурай.

Творчае жыццё А. Л. Амбрасава вартае пераймання ў справе адраджэння лепшых навуковых традыцый.

Ж. В. БЛОЦКАЯ